

Aanbevelingen bij de landelijke analyse Monitor BoekStart | meting 2022

De [Monitor BoekStart](#), die vanuit de Bibliotheek wordt afgenomen in de kinderopvang, meet het voorleesklimaat in peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Op basis van de landelijke analyse van de Monitor BoekStart zijn door het landelijke kernteam 0-12 (BoekStart) aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot de Bibliotheek en met betrekking tot de kinderopvang.

De deelname aan de Monitor BoekStart in de kinderopvang is weer toegenomen, zo blijkt uit de landelijke analyse. Aan de meting over 2022 hebben 1018 locaties meegedaan (in 2021 waren dat 974 locaties). Dat is goed nieuws, want met de uitkomsten kunnen we er samen voor zorgen dat de kwaliteit van de aanpak in de kinderopvang verbetert.

Het percentage voorleescoördinatoren is sinds 2020 laag in vergelijking met eerdere meetjaren. Bij de pedagogisch medewerkers is weinig groei te zien in activiteiten met betrekking tot de leesbevordering, met name voor wat betreft activiteiten met kleine groepjes of het individuele kind. Daarom valt op deze punten nog de nodige winst te behalen, bij de aanbevelingen hieronder gaan we hier nader op in.

Aanbevelingen met betrekking tot de Bibliotheek:

1. Zet in op laagtaalvaardige ouders

Pedagogisch medewerkers weten in 2022 minder vaak hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen (67%) en hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen bij het voorlezen thuis (34%) dan in 2021 (70% en 42%). Bij het merendeel van de instellingen zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de omgang met laagtaalvaardige ouders. Ga met de kinderopvang in gesprek over de aanpak aangaande het herkennen en ondersteunen van laagtaalvaardige ouders en maak hierover concrete afspraken. Zet samen in op het enthousiasmeren en werven van ouders voor de programma's en activiteiten die inzetten op het stimuleren van de (taal)vaardigheden van ouders en kinderen. Bespreek hoe je samen laagtaalvaardige ouders kan ondersteunen bij het voorlezen en verrijken van de taalomgeving thuis. Maak afspraken over de wijze van gespreksvoering met ouders, het ophalen van hun (latente) behoeften en de warme doorverwijzing naar passend aanbod. Maak gebruik van de beschikbare tools zoals de [methodiek KLASSE](#), de [informatie over Gezinsaanpak op BNetwerk](#) en de module [Ontvangst laagtaalvaardige ouders](#) (BoekStart Handleiding Training deel 4). [Hier](#) vind je nog meer documenten die je op weg kunnen helpen.

2. Maak gebruik van digitale prentenboeken

In 2022 werken pedagogisch medewerkers minder vaak een keer per week met digitale prentenboeken (13%) dan in 2021 (15%) en ze stellen tijdens het gebruik minder vaak vragen over de digitale prentenboeken (20% vaak of altijd t.o.v. 22% in 2021). Volg via de Bibliotheekcampus de training [Werken met digitale prentenboeken in de kinderopvang](#). Tijdens de train-de-trainer leer je hoe je een goede training op maat aan pedagogisch medewerkers kan geven over werken

met digitale prentenboeken op de groep. Bovendien leer je hoe de Bibliotheek de kinderopvangorganisatie kan ondersteunen om het werken met digitale prentenboeken te implementeren in het beleid van de organisatie. Maak verder als Bibliotheek gebruik van de [Intensieve stimuleringsregeling Werken met digitale prentenboeken op de groep](#).

3. Investeer in opleiding en expertise

Voorlezen is, zowel bij dagopvang- als peuteropvanglocaties, vaker een vast programmaonderdeel op de groep als er een voorleescoördinator aanwezig is of als ten minste de helft van de pedagogisch medewerkers is getraind in interactief voorlezen. We zien echter een terugloop in het aantal getrainde medewerkers. Investeer daarom in opleiding en expertise van pedagogisch medewerkers om zo het voorleesbeleid en de kwaliteit van het voorlezen te verbeteren. Blijft het aantal aanmeldingen voor een fysieke trainingsbijeenkomst achter, denk dan voor een hoger bereik ook eens aan een online trainingssessie.

Uit de Monitor blijkt dat bijna alle bibliotheken in 2022 trainingen aanbieden voor voorleescoördinatoren (93%). De hoeveelheid activiteiten die de Bibliotheek organiseert voor kinderopvanginstellingen is voor 2021 en 2022 vrijwel gelijk gebleven maar op slechts een kwart van de scholen wordt via de Bibliotheek een training *Werken met digitale prentenboeken* aangeboden op de groep. De Monitor laat ook zien dat het aantal locaties waar minder dan de helft of geen enkele medewerker getraind is in het interactief voorlezen in 2022 ongeveer hetzelfde is gebleven (46%). Daarbij zien we dat het aantal locaties waar alle pedagogisch medewerkers getraind zijn in interactief voorlezen 21% is (was 19%). Zet daarom blijvend in op een actief en minder vrijblijvend scholingsbeleid. Zorg ervoor dat pedagogisch medewerkers getraind worden en zich kunnen verdiepen in interactief voorlezen en taalstimulering. Maak concrete afspraken hierover met de kinderopvang en leg deze expliciet vast in het voorleesplan. Een training van één ochtend kan al een wereld van verschil maken.

Van de deelnemende locaties heeft 85% een voorleescoördinator. Dit percentage is sinds 2020 nog altijd laag in vergelijking met eerdere meetjaren. In 2022 beschikt 62% van de locaties over een voorleesplan. Dit is vergelijkbaar met 2021 (63%). Voor een professionele kwaliteit is het van groot belang dat alle partners de juiste expertise ontwikkelen. Zet daarom in op een bevordering van de [diverse trainingen](#). Maak gebruik van de [BoekStartPro Toolkit Expertise](#) met trainingsmaterialen en zorg op elke locatie voor een voorleesplan op basis van de eigen monitorrapportage.

4. Meer activiteiten in kleine groepjes/met individuele kind

Het percentage pedagogisch medewerkers dat minimaal een paar keer per week voorleest aan een klein groepje kinderen (2021: 77%, 2022: 73%) of aan individuele kinderen (2021: 64%, 2022: 59%) is significant afgenomen. Kinderen worden ook minder vaak uitgenodigd om zelf een boekje te lezen of bekijken (83%) dan in 2021 (85%). In vergelijking met 2021 lezen pedagogisch medewerkers in 2022 ook minder vaak minstens een paar keer per week spontaan voor buiten het vaste programma. Verder praten pedagogisch medewerkers in 2022

minder vaak voor of na het voorlezen met de kinderen over het boek (64% vaak of altijd t.o.v. 68% in 2021) en organiseren ze minder vaak activiteiten naar aanleiding van het voorgelezen boek (25% vaak of altijd t.o.v. 32% in 2021).

Al deze activiteiten komen aan de orde in de training *Interactief voorlezen* voor pedagogisch medewerkers. Dus ook hier geldt: zet in op een inhaalslag van [de diverse trainingen](#). Maak gebruik van de [BoekStartPro Toolkit Expertise](#) met trainingsmaterialen. Het organiseren van online trainingen voor pedagogisch medewerkers is ook een mogelijkheid, vooral als deelname aan fysieke bijeenkomst achterblijft.

5. Doe je voordeel met de uitkomsten van de monitoranalyse

Ga in gesprek met de kinderopvang over de uitkomsten van de monitoranalyse. Gebruik de resultaten om speerpunten en concrete doelen te formuleren voor het komende jaar en leg deze vast in het voorleesplan. De uitkomsten van de landelijke analyse en ook die van de Bibliotheek zelf lenen zich daarnaast ook goed om met het bibliotheekmanagement te bespreken en beleidsmatige zaken aan de orde te stellen. Maak hierbij gebruik van de informatie, tips en tools op [BoekStartPro](#).

Wanneer je als Bibliotheek en kinderopvang samenwerkt, is het van belang om samen bewust te bepalen aan welke doelen je gaat werken en daarna wil je weten of je op de goede weg bent. De Monitor is onmisbaar om die doelen te formuleren en om vast te stellen in hoeverre ze worden bereikt. Gebruik de [Leescirkelrapportage BoekStart](#) (gebaseerd op de leescirkel van Aidan Chambers) als kapstok om concrete en realistische doelen op te stellen. Met BoekStart in de kinderopvang bouw je samen aan een sterke voorleescultuur. Daarvoor moeten in ieder geval de volgende drie punten op orde zijn: *Selecteren*, *Lezen* en *Reageren*. Formuleer bij elk onderdeel van de Leescirkel één SMART-doel voor het komende jaar. Bekijk ook het webinar en de PPT *Masterclass analyse monitorgegevens BoekStart in de kinderopvang* (zie [BoekStartPro Toolkit Monitor](#)), waarin Kees Broekhof van Sardes waardevolle tips deelt.

6. Voorkom een uitdovingseffect

Na twee jaar zien we een uitdovingseffect ontstaan. Dit kun je voorkomen door in te zetten op een duurzame samenwerking en dus op een duurzame meerjarenaanpak. Maak hiervoor gebruik van het exploitatiemodel en maak vooraf de kosten in jaar 1, jaar 2 en jaar 3 inzichtelijk. Zorg dat de taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen voor iedereen duidelijk zijn. Hiermee zorg je voor draagvlak en commitment.

Aanbevelingen met betrekking tot de kinderopvang

1. Zet in op laagtaalvaardige ouders

Pedagogisch medewerkers weten in 2022 minder vaak hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen (67%) en hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen bij het voorlezen thuis (34%) dan in 2021 (70% en 42%). Bij het merendeel van de instellingen zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de omgang met laagtaalvaardige ouders.

Ga met de Bibliotheek in gesprek over de aanpak aangaande het benaderen van laagtaalvaardige ouders en maak hierover concrete afspraken. Zet samen in op het enthousiasmeren en werven van ouders voor de programma's en activiteiten die inzetten op het stimuleren van de (taal)vaardigheden van ouders en kinderen. Bespreek hoe je samen laagtaalvaardige ouders kan ondersteunen bij het voorlezen en verrijken van de taalomgeving thuis. Maak afspraken over de wijze van gespreksvoering met ouders, het ophalen van hun (latente) behoeften en de warme doorverwijzing naar passend aanbod. Maak gebruik van de beschikbare tools zoals de [methodiek KLASSE](#). Op [boekstartpro.nl](#) en vind je nog meer documenten die je op weg kunnen helpen.

2. Maak gebruik van digitale prentenboeken

In 2022 werken pedagogisch medewerkers minder vaak een keer per week met digitale prentenboeken (13%) dan in 2021 (15%) en ze stellen tijdens het gebruik minder vaak vragen over de digitale prentenboeken (20% vaak of altijd t.o.v. 22% in 2021). Informeer bij de Bibliotheek naar de training *Werken met digitale prentenboeken op de groep*. Pedagogisch medewerkers leren over de praktische toepasbaarheid van het werken met digitale prentenboeken en hoe het werken met digitale prentenboeken te implementeren in het beleid van je kinderopvangorganisatie. Investeer ook in kwaliteit. Het is belangrijk om als kinderopvang de waarde van het investeren in te zien, bijvoorbeeld in een abonnement op de digitale prentenboeken van Bereslim. Kwaliteit en dienstverlening hebben een prijs. Een goede (digitale) collectie is belangrijk: vraag de Bibliotheek om advies, die denkt graag mee. Denk er ook aan om kosten voor aanschaf of vernieuwen van de collectie boekjes en een jaarlijks abonnement op Bereslim in de begroting op te nemen. Bereslim heeft een gereduceerde abonnementsprijs speciaal voor de kinderopvang: [Kinderopvangpakket basis](#).

3. Investeer in opleiding en expertise

Investeer in kwaliteit en zet in op een actief en gedegen scholingsbeleid. Zorg ervoor dat alle pedagogisch medewerkers getraind worden in interactief voorlezen en taalstimulering. Informeer naar deskundigheidbevordering bij de Bibliotheek. Leid voor elke locatie een voorleescoördinator op en zorg ervoor dat er een voorleesplan wordt gemaakt. Maak concrete afspraken hierover met de Bibliotheek en leg ook deze afspraken expliciet vast in het voorleesplan.

4. Meer activiteiten in kleine groepjes/met individuele kind

Het percentage pedagogisch medewerkers dat minimaal een paar keer per week voorleest aan een klein groepje kinderen (2021: 77%, 2022: 73%) of aan individuele kinderen (2021: 64%, 2022: 59%) is significant afgenomen. Kinderen worden ook minder vaak uitgenodigd om zelf een boekje te lezen of bekijken (83%) dan in 2021 (85%). In vergelijking met 2021 lezen pedagogisch medewerkers in 2022 ook minder vaak minstens een paar keer per week spontaan voor buiten het vaste programma. Verder praten pedagogisch medewerkers in 2022 minder vaak voor of na het voorlezen met de kinderen over het boek (64% vaak of altijd

t.o.v. 68% in 2021) en organiseren ze minder vaak activiteiten naar aanleiding van het voorgelezen boek (25% vaak of altijd t.o.v. 32% in 2021).

Al deze activiteiten komen aan de orde in de training *Interactief voorlezen* voor pedagogisch medewerkers. Dus ook hier geldt: investeer in kwaliteit en zet in op een actief en gedegen scholingsbeleid. Zet daarbij in op een inhaalslag en zorg ervoor dat pedagogisch medewerkers getraind worden en zich kunnen verdiepen in interactief voorlezen en taalstimulering. Informeer naar deskundigheidbevordering bij de Bibliotheek; wellicht behoort het organiseren van online trainingen voor pedagogisch medewerkers ook tot een mogelijkheid, vooral als deelname aan fysieke bijeenkomst achterblijft. Leid voor elke locatie een voorleescoördinator op en zorg ervoor dat er een voorleesplan wordt gemaakt. Maak concrete afspraken hierover met de Bibliotheek en leg ook deze expliciet vast in het voorleesplan.

5. Doe je voordeel met de resultaten van de monitoranalyse

Wanneer je als kinderopvang en Bibliotheek samenwerkt, is het van belang om samen bewust te kiezen aan welke doelen je gaat werken en daarna wil je weten of je op de goede weg bent. De Monitor is een onmisbaar instrument om die doelen te formuleren en om vast te stellen in hoeverre ze worden bereikt. De uitkomsten van de Monitor brengen de voorleesomgeving en het gedrag van de pedagogisch medewerker rondom leesbevordering in beeld. Daarnaast levert de Monitor informatie over beleid en organisatie in de kinderopvangorganisatie rond leesbevordering.

Stimuleer daarom pedagogisch medewerkers en voorleescoördinatoren om deel te nemen aan de monitor. Maak tijd voor afstemming met de Bibliotheek over de uitkomsten van de monitoranalyse. Gebruik de resultaten om samen speerpunten en concrete en realistische doelen te formuleren voor het komende jaar en leg deze vast in het voorleesplan. In [dit filmpje](#) vertellen Bibliotheek en kinderopvang over hun samenwerking en de meerwaarde van de Monitor.

www.boekstartpro.nl

Deze aanbevelingen zijn geformuleerd op basis van het *Rapport landelijke analyse Monitor BoekStart 2022-2023*.